

Halina Orlińska

"A Critical Bibliography of Building Conservation. Historic Towns, Buildings, their Furnishings and Fittings", pod red. Johna F. Smitha, London 1978 : [recenzja]

Ochrona Zabytków 32/3 (126), 260

1979

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENZJE

A Critical Bibliography of Building Conservation. Historic Towns, Buildings, their Furnishings and Fittings [Krytyczna bibliografia budownictwa konserwatorskiego. Zabytkowe miasta, budynki, ich wyposażenie i instalacje]. Opracowana w Instytucie Architektury na uniwersytecie w York pod redakcją Johna F. Smitha. Wydawca: Mansell Information/Publishing Limited, wyd. I, London 1978, 207 ss.

Opracowanie zawiera selektywny wybór publikacji, tematycznie powiązanych z zagadnieniami konserwacji budynków. Ukazanie się tego typu bibliografii jest następstwem nasilenia się w ostatnim dziesięcioleciu w Wielkiej Brytanii wielkiej liczby prac na temat konserwacji zabytków. Niezależnie od tradycyjnego zainteresowania ochroną dziedzictwa narodowego w tym kraju, dodatkowym bodźcem w tym względzie stało się ogłoszenie przez Europejską Radę ds. Ochrony Zabytków roku 1975 jako Roku Europejskiego Dziedzictwa Architektonicznego, zwanego w skrócie „Rokiem Zabytków”.

Aktywne włączenie się do propagowania ochrony zabytków — zarówno w sensie społecznym, jak i poszerzeniu zasięgu i zakresu efektywnej konserwacji — spowodowało pojawienie się licznych publikacji teoretycznych i historycznych wysoko wyspecjalizowanych oraz publikacji popularnych, adresowanych do szerokiego kręgu społeczeństwa. Wydawnictwa pierwszego typu, niekiedy przeznaczone dla określonej grupy odbiorców lub wydawane w małych nakładach, były niedostępne dla szerszego ogółu zainteresowanych tą tematyką. Intencją zespołu wydawniczego pod kierunkiem Johna F. Smitha z Uniwersytetu w York było „dokonanie wyboru z nawału różnych źródeł i uszeregowanie pozycji według określonych działów, tworząc w ten sposób przewodnik bibliograficzny dla wszystkich zainteresowanych konserwacją”.

Zakres merytoryczny bibliografii obejmuje środowisko ukształtowane (*the built environment*), ale głównie w odniesieniu do zabudowy. Stąd wiele uwagi poświęca się miastom, mniej natomiast ogrodom i krajobrazowi z wyłączeniem zagadnień przyrodniczych*. Podobnie zresztą wyłączono pozycje dotyczące konserwacji malarstwa, nie traktowanego jako „urządzenie czy wyposażenie”.

Zamierzeniem autorów było uwzględnienie w bibliografii wszystkich publikacji wydanych do 1976 r., ale po dokonaniu krytycznej oceny i wyboru pozycji najistotniejszych; każdą pozycję zaopatrzone w krótką charakterystykę i odsyłacze, ułatwiając w ten sposób wybór zgodnie z zainteresowaniami czytelnika.

Na podkreślenie zasługuje przejrzyste ujęcie metodyczne, cechujące na ogół wydawnictwa brytyjskie. Dla ułatwienia dostępu do niektórych publikacji podano również bibliotekę lub instytucję, w których zbiorach pozycje te znajdują się. Z całości opracowania wydzielić można następujące części:

Część wstępna obejmuje informacje dotyczące posługiwania się bibliografią, wykaz periodyków uwzględnionych w bibliografii — w większości brytyjskich, ale z włączeniem najważniejszych z innych krajów świata (te ostatnie obejmują 234 pozycje), wykaz skrótów użytych w opracowaniu.

Właściwa bibliografia została uszeregowana według następującego podziału:

- I — Historia, filozofia i poglądy na temat konserwacji;
- II — Ustawodawstwo;
- III — Miasta i wsie (A — Historia i analizy, B — Zakres i problematyka konserwacji, C — Przykłady realizacji konserwatorskich);
- IV — Budynki (A — Historia konstrukcji budynków, B — Typy budynków, C — Problemy ogólne reperacji i konserwacji, D — Analiza substancji budowlanej i czynniki powodujące jej niszczenie, E — Elementy konstrukcji — historia i konserwacja, F — Wyposażenie i urządzenia — historia i konserwacja, G — Instalacje — historia i konserwacja, H — Materiały — historia ich stosowania i konserwacja, I — Wymagania specjalne, środki zaradcze i problemy związane z konserwacją budynków historycznych i ich zawartością);

V — Historyczne ogrody i krajobrazy (A — Uwagi ogólne, B — Obejścia kościelne);

VI — Turystyka;

VII — Archeologia a konserwacja (A — Archeologia, B — Archeologia przemysłu);

VIII — Organizacja konserwacji (A — Uwagi ogólne, B — Szkolenie fachowców, C — Badania, ekspertyzy i zapis, D — Fotografia i fotogrametria, E — Ekonomia i finansowanie konserwacji, F — Współpraca ze społeczeństwem, organizacje społeczne i inne grupy współdziałające);

IX — Konserwacja za granicą (A — Prace ogólne, B — Z podziałem na kraje);

X — Bibliografie, przewodniki, słowniki konserwacji, informatory dotyczące instytucji nadzorujących i finansujących (A — Bibliografie i informacje o periodykach, B — Przewodniki instytucji doradczych i udzielających subsydiów, C — Słowniki).

Część końcowa — zawiera alfabetyczny wykaz miejscowości objętych bibliografią na obszarze Wielkiej Brytanii (z podziałem na Anglię, Szkocję i Walię) oraz Irlandii (z podziałem na Irlandię Północną i Republikę Irlandzką). W wypadku Londynu wprowadzono podział na jednostki dzielnicowe, tj. poszczególne miasta historyczne wchodzące obecnie w skład metropolii Londynu. Ogółem objęto bibliografią 309 miejscowości w Anglii, 30 miejscowości w Szkocji, 18 miejscowości w Walii oraz 68 miejscowości w Irlandii Północnej i Republice Irlandzkiej. Poza tym wymieniono 45 krajów (z 126 miastami).

Wśród opracowań o tematyce pozabrytyjskiej znajdują się także opracowania dotyczące problemów konserwacji w Polsce, do których należą:

S. L o r e n t z, *Restauracja starych śródmieść w Polsce (Restoration of old town centres in Poland)*, [w:] *Historic Preservation Today*, materiały z seminarium na temat ochrony i restauracji, 8—11.IX. 1966, Williamsburg (USA);

E. A. G u t k i n d, [w:] *International History of City Development*, vol. VII — dotyczący Europy Środkowo-Wschodniej (Polska, Czechosłowacja, Węgry), 1972;

H. J ę d r z e j e w s k a, *Stare zaprawy w Polsce. Nowa metoda badań (Old mortars in Poland; A new method of investigation)*; „Studies of Conservation”, vol. 5 (4), 1960.

P. B i e g a Ń s k i, *Jak Warszawa powstała z popiołów (How Warsaw arose out of ashes)*, „Built Environment”, vol. 1 (5), 1972;

M. H e n d e r s o n, *Rekonstrukcja starej Warszawy (Reconstructing old Warsaw)*, „Country Life”, vol. 152, 1972;

A. C i b o r o w s k i, *Warszawa: miasto zniszczone i odbudowane (Warsaw: A city destroyed and rebuilt)*, Warszawa 1962;

W. A. S i n g l e t o n e, *Rekonstrukcja Starego Miasta w Warszawie w Polsce (The reconstruction of Warsaw Old Town, Poland)*, „Ancient Monument Society”, vol. 7, 1959.

Ogółem bibliografia zawiera 2238 pozycji, a indeks nazwisk autorów ponad 1500 nazwisk i instytucji.

Halina Orlińska

* Na te tematy ukazało się wiele publikacji specjalistycznych, np.: G. E. C h e r r y, *Environmental Planning*, vol. II, *National Parks and Recreation in the Countryside*, 1975; J. D a v i d s o n and G. W i b b e r l e y, *Planning and the Rural Environment*, 1977; A. W. G i l g, *Countryside Planning*, 1978.